

Verksamhetsberättelse

Energiintelligent Dalarna

2021

Energiintelligent Dalarna
SAMVERKAN FÖR GRÖN UTVECKLING

Sammanfattning av året

Året startade trögt med svag och osäker bemanning inom länsstyrelsen för att leda och samordna EID. Från halvårsskiftet har det dock varit full fart i verksamheten, vilket gör att året som helhet inneburit både en omstart av själva EIDs organisation och flera nya initiativ vad gäller genomförandet av energi- och klimatstrategin. Tempoökningen underlättas av det tydligt ökade intresse som nu finns för frågorna, inte minst i näringslivet.

Energüintelligent Dalarna har fått ett nytt energi- och klimatråd, en omstart för samordningsgruppen och en ny verksamhetsinriktning. Färdplaner har arbetats fram för elförsörjning, produktion och pågående för energisystem. Ett vätgasråd har bildats för Mellansverige "Mid Sweden Hydrogen Valley", aktörer har skrivit på elektrifieringslöftet och flera initiativ inom hållbara godstransporter har tagits.

Den pågående pandemin har begränsat möjligheten att genomföra fysiska sammankomster.

Resurser

Arbetet att leda och samordna arbetet inom Energüintelligent Dalarna avgörs till stor del av vilka resurser som finns tillgängliga. För länsstyrelsens del så arbetade Karin Hoppe Stork i begränsad omfattning med EID under första halvåret för att därefter växla över till Marit Ragnarsson som övertog ansvaret för EID f o m sommaren med finansiering för en halvtid i uppdraget. Inom Region Dalarna har Henrik Nilsson haft ansvaret för EID under hela året, men endast på viss del av en tjänst. Sammantaget betyder det att de mesta resurserna för arbetet inom EID är det som görs i de olika projekten och i organisationernas ordinarie arbete.

Region Dalarna har under året tagit fram och beslutat om en ny regional utvecklingsstrategi där "Ett klimatsmart Dalarna" är ett av tre prioriterade målområden. Region Dalarna har lett arbetet att ta fram ett nytt program för regionala utvecklingsfonden där klimatomställning är ett centralt område.

Borlänge kommun har blivit antagen som en medlem i Viable City med omfattande planer för att i samverkan med näringslivet ställa om till fossilfrihet.

Möten – Nytt råd

Styrgruppen för Energüintelligent Dalarna sammanträffade den 7 april och 23 juni 2021 med landshövding Ylva Törn som ordförande. Vid det sista mötet togs beslutet att ombilda styrgruppen till ett energi- och klimatråd med ny bemanning.

I det nya energi- och klimatrådet ingår:

Camilla Fagerberg Littorin, t f landshövding i Dalarnas län (ordf)

Birgitta Sacrédeus, Region Dalarna

Per Dahlberg, Falu Energi & Vatten

Jan Hedberg, Byggdialog Dalarna

Magnus Andersson, HSB

Matts Persson, SSAB

Lars Johansson, Teknikföretagen

Lotta Magnusson, Visit Dalarna

Per Bondemark, Maserfrakt
Antti Vainio, Mellansvenska Handelskammaren
Anita Boman, LRF
Jan Ekebjär, Dalarnas Bildningsförbund
Angelica Ekholm, Dalarna Science Park
Jonas Tosteby, Högskolan Dalarna
Bosse Lilja, IUC
Ulrika Liljeberg, Kommunförbundet Dalarna
Amelie Sahlin, Region Dalarna
Mikael Selander, Länsstyrelsen i Dalarnas län

Rådet har haft möten 24 september och 15 december där rådets roll och form beslutats samt inriktningen för EIDs verksamhet för de kommande åren. Omstarten har gått under benämningen EID 2.0.

Även samordningsgruppen har fått en omstart efter ett års uppehåll i möten. Gruppen träffades den 11 november. Deltagande i samordningsgruppen sker utifrån behov, vilket gör att sammansättningen kommer att variera över tid.

Marit Ragnarsson och Henrik Nilsson har varit föredragande i både rådet och samordningsgruppen.

Något större nätverksmöte eller regional energi- och klimatkonferens har inte genomförts under året.

Kommunikation

Under året har särskilt fokus lagts på att förnya EIDs kommunikation. En ny grafisk profil har tagits fram med ikoner och struktur enligt de sju sektorerna i strategin. En ny web, www.energiintelligent.se har utformats och publicerats som nu löpande fylls med mer innehåll. 3 nyhetsbrev har skickats ut under året.

Länsstyrelsen har inom projektet CommonAct tagit fram en kommunikationsstrategi för EID med en kampanj för att få fler att göra energi- och klimatåtgärder.

Verksamhetsinriktning

I den strategiska verksamhetsinriktning som energi- och klimatrådet tagit beslut om för de kommande åren ingår att:

- Arbete enligt strategins sju strategier
- Involvera näringslivet mer
- Ta fram färdplaner för de sju sektorerna
- Initiera nya processer genom öppna dialoger och tankesmedjor
- Agera som förebild – ”Pilotlän Dalarna”
- Lyfta fram förebilder – ”Dalapiloter”
- Stärka kommunikationen
- Söker lösningar för projektgenomförande och finansiering

Dalapiloter

Under detta år har det inte varit någon utnämning av Dalapiloter.

Investeringsstöd

Länsstyrelsen har administrerat, stöttat och följt upp fyra ansökningsomgångar inom Klimatklivet, och genom detta verkat för klimatinvesteringar i länet. Sammanlagt inkom under året 87 ansökningar med en total sökt summa på nästan 420 miljoner kr. Utav dessa gällde 38 laddstationer. Förutom många ansökningar om laddare och konverteringar kan nämnas ett par åtgärder med slagg i betong, cykelgarage, vätgas-tankar och produktion samt många biogaslastbilar.

ENCOM II har under 2021 beviljat fyra företag investeringsstöd. Företagen har tillsammans fått ca 2,9 miljoner kronor i stöd och deras investeringar beräknas spara ca 476 MWh per år. En till ansökan är under beredning. Investeringarna anges också resultera i att 3 kvinnor och 3 män kan anställas på de tre företagen. Projektet går 2022 in i en ny fas där endast redan godkända stöd får utbetalas. Projektet går in i en lärande och utvärderande fas.

Region Dalarna har arbetat med att ta fram en hållbarhetsäkring av projekt- och företagsstöd.

Transnationell samverkan

Länsstyrelsen har bidragit till Östersjöstrategins genomförande och till utökad transnationell samverkan genom fyra samverkansprojekt med länder runt Östersjön i energi- och klimatfrågor, men även i ett energiprojekt med Georgien. Projektet har inneburit möjligheter att dela med sig av erfarenheter till andra länder.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Dalarna, Innlandet Fylkeskommune och Statsförvaltaren Innlandet tagit fram en uppdaterad färdplan med nya mål och syften för det gränsregionala samarbetet inom Gränskommittén Innlandet-Dalarna.

Inom strategins sektorer

Här sammanfattas aktiviteter och resultat som uppnåtts inom strategins sju sektorer, som vi känner till. Självklart sker det mycket utöver detta inom olika organisationer i Dalarna.

Energisystem

Samverkansforumet EFFEKT4dalarna kring elförsörjningsfrågor har fortsatt drivits under året med många möten. Vid en stor regional konferens med över 200 deltagare (digitalt och fysiskt) den 26 april presenterades färdplanen ”Trygg fossilfri elförsörjning i Dalarna”. Färdplanen innehåller både en nulägesanalys, scenarier för framtiden samt en handlingsplan som alla berörda aktörer ställt sig bakom. Arbetet under hösten har varit inriktat på att organisera genomförandet av handlingsplanen.

Arbetet med att ta fram en färdplan för hela sektorn Energisystem har startat upp under året. Här har energibolagen i Dalarna gått samman och tagit ansvar för arbetet, samtliga bolag deltar med en representant och processledningen görs av Malin Karlsson från EKC (Energikompetenscentrum, Högskolan Dalarna). Totalt fyra träffar har genomförts under året, där bland annat mål, vision och aktivitet för energiområdet har diskuterats. Färdplanen förväntas vara klar under första halvåret 2022.

Länsstyrelsen har inom uppdraget att skapa planmässiga förutsättningar för att nå klimat- och energimålen genomfört en serie informationsinsatser för att presentera resultaten från dialogprocessen för hållbar etablering av vindkraft för organisationer, politiker och kommuner. Ett nytt projekt har startats under året där Länsstyrelsen tillsammans med Region Dalarna och Samarkand som innovationscentrum arbetar för att öka det lokala och regionala mervärdet i pågående vindkraftsetableringar.

Flera vindkraftsetableringar har tagit ett steg närmare förverkligande under 2021. Dalarnas största vindkraftspark Broboberget – Lannaberget har fått tillstånd att starta och kan byggas 2024. Två beviljade parker har byggts under 2021 (Stölsäterberget, Riskebo) och tre till kommer att byggas under 2022 (Skallberget/Utterberget, Älgkullen, Tjärnäs). Dessutom har en tillståndsansökan för Ripfjället inkommit.

Ett råd för vägasfrågor har bildats tillsammans med Gävleborgs län; Mid Hydrogen Valley. Rådet har haft några möten och seminarier under året samt påbörjat arbetet med att ta fram en strategi för det kommande arbetet.

Borlänge Energi genomför stor satsning på investering i en ny biogasanläggning vid Fågelmyra som kommer att kunna röta både hushållsavfall, gödsel och livsmedelsrester.

Byggande och boende

ByggDialog Dalarna har fortsatt drivit klimatklubben med Dalarnas kommuner med syfte att stödja allmännyttan att ta fram egna färdplaner. Kopparstadens VD är ordförande i gruppen.

Inom Byggande och Boende har projektet EFFECT4buildings, med Länsstyrelsen och Region Dalarna som partners, avslutat med en presentation av en hel verktygslåda av finansiella verktyg för fastighetsägare att energieffektivisera. Arbetet har under året fortsatt med implementering av framtagna metoder, t ex hur energieffektiv uppvärmning och ventilation kan kombineras med luftrening mot virus och partiklar. Något som varit efterfrågat under pandemin.

Nätverket Hållbar samhällplanering, Hållsam, med representanter från Region Dalarna, länsstyrelsen, Byggdialog Dalarna, Högskolan och Trafikverket. Genom Hållsam bidrar Dalarna i högre grad till miljö- och klimatmålen och de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030. Kommunerna är en central målgrupp för Hållsam och en ambition är att de ska få stöd och nytta av nätverket och dess insatser.

Inom det transnationella projektet CAMS har en vägledning tagits fram för hur klimatanpassningsåtgärder i byggnader kan samordnas med åtgärder för energieffektivisering. En plattform för energikartläggningar har utvecklats.

Under 2021 genomfördes totalt två Energicaféer. Den första var ”Drömmen om hållbara transporter och e-handelslogistikens bistra verklighet” och den andra var ”Hur kan Sverige ta mer värdeskapande nytta av dagens produkter och styrmöjligheter?” Båda tillfällena var digitala träffar och lockade medverkande även utanför vår region.

Under hösten 2021 genomfördes totalt tre workshops kring den nya stadsdelen Jakobsdalen. Inbjudan gick ut brett till byggsektorn, byggherrar, näringslivet och innovationssektorn och arbetet syftade till att leda fram till ett utvecklat angreppssätt kring innovationer i stadsutvecklingen, liksom konkreta idéer som kan vara grund för framtida projekt i samverkan mellan akademi, näringsliv och kommunkoncernen.

Produktion

Inom Produktion har en färdplan tagits fram för hur vi ska nå nära 2 000 företag i länet i syfte att uppmåna till egna ambitiösa energi- och klimatmål, att ha gjort en energikartläggning och jobba systematiskt för att minska klimatpåverkan.

Samarbete med Fossilfritt Sverige kring regionalisering av de nationella färdplanerna har inletts.

SSABs planer för fossilfri stålproduktion är en av de absolut viktigaste planerna för att nå klimatmålen.

Transporter

Inom Transporter har ett tjugotal aktörer i Dalarna undertecknat ett elektrifieringslöfte för att övergå till fossilfria godstransporter. Initiativet har följts upp med organiserad samverkan med Gävleborgs län för att skapa fler investeringar i elektrifierade fordon och laddstationer.

En handlingsplan för hållbara godstransporter har tagits fram under ledning av Mellansvenska Handelskammaren i samarbete med näringsliv och aktörer i Gävleborgs län.

Falu kommun har anordnat en regional konferens om hållbara godstransporter. Ett resultat var behovet av en stor-regional plan för laddinfrastruktur för godstransporter har uppnåtts.

ITsDalarna har under året lagts ihop med Dalarna Science Parks verksamhet.

Region Dalarna har tagit fram förslag till ny länstrafikplan.

Jord- och skogsbruk

Aktörerna inom Dalarnas skogsprogram har enats om att klimatfrågorna behöver prioriterats i det fortsatta arbetet. Länsstyrelsen har som en koppling till skogsprogrammet tagit fram en plan för att ta fram en regional biostrategi.

Konsumtion

Projektet Upphandlingsdialog Dalarna har genom webinarier, seminarier, kommundialoger, rådslag samt anbudsskolor och individuellt stöd för företagare bidragit till mer hållbar upphandling.

Länsstyrelsen har under året arbetat för att stödja övergången till en mer cirkulär ekonomi, vilket resulterat i initiativ för Dala Återbyggnadsdepå samt ”Återbruk i offentliga affären”. Byggdialog Dalarna har drivit projektet ”Förebyggande av byggavfall”.

Nya varor och tjänster

Region Dalarna har lett arbetet med att under året ta fram en ny strategi för smart specialisering där Smart Energisystem är ett prioriterat område.

Energikompetenscentrum (EKC) är den naturliga kanalen för samverkan mellan Högskolan Dalarna och alla företag eller andra organisationer som vill arbeta med kunskapsöverföring, utveckling och innovation inom energisektorn. Under 2021 har EKCs verksamhet framförallt omfattat projektet Energiinnovation 2.0 som startade vid halvårsskiftet. Under hösten har parallellt det föregående projektet Energiinnovation avslutats. Förutom detta har verksamheten bland annat engagerat sig i arbetet med regionens strategi för smart

specialisering, samverkan med energibranschen (bland annat genom färdplanearbetet) och mentorskapsprogram för studenter mm.

Genom en modern och kreativ miljö där nya idéer och erfarenheter möts så skapas innovativt företagande och hållbar utveckling. Dalarna Science Park får människor att tänka nytt, skapa och utvecklas vilket bidrar till utvecklingen av vårt hållbarhetsarbete. Genom uppdraget som innovationsfrämjare ska DSP arbeta för att nya lösningar får möjlighet att utvecklas, växa och göra skillnad för både människor och miljö.

DSP arbetar ständigt för att stötta företag att utveckla hållbara varor och tjänster, bland annat genom en hållbarhetsmodul som erbjuds företag som ingår i Inkubatorn men också genom andra events. Under det gångna året har Dalarna Science Park satt en ny strategi med fokus på Innovation, Hållbarhet och Internationalisering. Dalarna Science Park driver viktiga regionala utvecklingsprojekt där klimatomställning och hållbarhetsaspekter alltid är integrerat i arbetet, samt stöttar företag i Dalarna med omställning med processer för innovation och hållbarhet, givetvis med affärsnyttan i fokus. Inom ramarna för Science Parken drivs också ett antal projekt som också har koppling till hållbara varor och tjänster.

Borlänge kommun har blivit antagen som en medlem i Viable City med omfattande planer för att i samverkan med näringslivet ställa om till fossilfrihet. Dalarna Science Park kommer att leda ett innovationsteam som avser att påskynda omställningen till den klimatneutrala staden.

Dalarna Science Park har under året inlett ett samarbete med Ignite Sweden, en plattform som ger stora bolag och offentlig sektor, möjlighet att träffa start-up-bolag för att hitta nya skalbara idéer eller nya produkter/tjänster som löser ett utvecklingsbehov i deras verksamhet. Att arbeta med startups i små, agila projekt hjälper större företag att testa nya arbetssätt och lösa deras utmaningar. Ökat lärande, uppdaterad omvärldsanalys och ökad innovationskraft är fler möjliga effekter av att samarbeta med startups. Fokus för Ignite är att genom samarbeten med innovativa start-ups snabbare nå de globala målen, Agenda 2030

Ytterligare en stor möjlighet som året öppnat upp för är det nya innovationsprogram, HIT, ett erbjudande riktat till befintliga, redan existerande, bolag med stöd i innovations- och hållbarhetsprocesser för tillväxt.

Dalarna Science park har byggt om sina lokaler med hållbarhet i fokus, vilket förhoppningsvis kan inspirera fler offentliga miljöer att inreda med redesign och återbruk, som förutom miljömässiga vinster kan skapa positiva effekter för såväl trivsel som kreativitet.

